

ibi fratres catholici hujusmodi quæstionibus turbarentur, quibus per librum ad Hilarium ¹ scriptum, qui ea mihi epistola sua consulens miserat, satis sufficienter, ut mihi videtur, respondisse ². Ista sunt autem, posse hominem sine peccato, si velit, esse; infantes, etsi non baptizentur, habere vitam æternam; divites baptizatos, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, neque regnum Dei posse eos habere.

Ad hæc sibi objecta (sicut Gesta testantur) Pelagius ita respondit, posse quidem hominem sine peccato esse. Dictum est (inquit) superius de eo. Quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus et nos, quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste secundum Scripturarum Sanctarum traditionem. Reliqua vero, et secundum ipsorum testimonium, a me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo; sed tamen, ad satisfactionem sanctæ Synodi, anathematizo illos qui sic tenent, aut aliquando tenuerint ³. Post hanc ejus responsionem, Synodus dixit: Ad hæc quæ dicta capitula ⁴ sufficienter et recte satisfecit præsens Pelagius, anathematizans ea quæ non erant ejus.

Videmus igitur, et tenemus non solum a Pelagio, verum etiam a sanctis Episcopis, qui illi iudicio præsidebant, mala perniciosissima hujus hæresis esse damnata. Adam mortalem factum, quod ut plenius exponeretur, quomodo dictum sit, additum est, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Quod peccatum ejus ipsum solum læserit, et non genus humanum. Quod lex sic mittat ad regnum, quemadmodum et Evangelium. Quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante prævaricationem. Quod neque per prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quod infantes, etsi non baptizentur, habent vitam æternam. Quod divites baptizati, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni ⁵ visi fuerint facere, ne illis reputetur, neque regnum Dei possint habere. Hæc certe omnia iudicio illo Ecclesias-

tico, anathematizante Pelagio et Episcopis interloquentibus, constat esse damnata. His autem quæstionibus, et istarum sententiarum ⁶ contentiosissima, assertionibus jam usquequaque ferventibus, multorum fratrum perturbabatur infirmitas. Unde coacti sumus sollicitudine charitatis, quam erga Ecclesiam Christi per gratiam Christi nos habere convenit, etiam ad beatæ memoriæ Marcellinum, qui eos quotidie disputatores molestissimos patiebatur, et me per litteras consulebat de quibusdam istarum quæstionibus, scribere ⁷, et maxime de baptismo parvulorum, de quo etiam postea, te jubente in Basilica majorum ⁸, gestans quoque in manibus epistolam gloriosissimi martyris Cypriani, et de hac re verbum ejus recitans, atque pertractans, ut error iste nefarius de quorundam cordibus auferretur, quibus persuasa fuerunt quæ in his gestis videmus damnata, adjutus orationibus tuis, quantum potui, laboravi. Hæc sunt quæ nonnullis fratribus quidam talia sentientes ita persuadere conabantur, ut de Orientalibus comminarentur Ecclesiis, quod si ⁹ qui hæc tenerent, eorum ¹⁰ possent iudicio condemnari. Quatuordecim Antistites Orientalis Ecclesiæ in ea terra, cui Dominus præsentiam suæ carnis exhibuit, Pelagium non absolverent, nisi ea tanquam fidei catholicæ adversa damnaret. Unde si propterea est iste absolutus, quod anathematizaverit talia, procul dubio illa damnata sunt, quod multo cumulatius atque clarius in consequentibus apparebit.

Unde nunc duo illa videamus, quæ noluit anathematizare Pelagius, quia etiam sua esse cognovit, sed ut illud, quod in eis offendeat, auferret, quomodo ea sentiret, exposuit. Posse ¹¹ quidem hominem sine peccato esse, dictum est superius. Dictum sane, et nos meminimus: sed ideo mitigatum, et a iudicibus approbatum, quod addita est Dei gratia, quæ in illis ¹² capitulis tacebatur. De hoc autem altero, quemadmodum responderit, diligentius intuendum est. De illo autem, inquit, quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus et nos, quoniam ante adventum Christi

NOTE SUAREZ.

¹ Est epist. 89.² Alias *respondi*.³ Alias *tenuerant*.⁴ Adde *continent*.⁵ Alias *nisi*.⁶ Alias *et contentiosissima*, et adde *defensione*, vel *propugnatione*, vel quid simile.⁷ Utique libros de Peccatorum merit. et remiss.⁸ Alias *Majorini*.⁹ Alias *ni*.¹⁰ Alias *earum*.¹¹ Alias *inquit*.¹² Alias *nullis*.

vixerunt quidam sancte et juste, secundum sanctarum Scripturarum traditionem. Non est ausus dicere, dicimus et nos, quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato, cum hoc illi de Cœlestii dictis fuisset objectum; sensit enim quam esset periculosum et molestum, sed ait, dicimus et nos, quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste. Quis hoc negaverit? Sed aliud est hoc, et aliud fuisse sine peccato, quia et illi sancte justeque vivebant, qui veraciter tamen dicebant: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est*; et hodie multi juste, sancteque vivunt, neque tamen in oratione mentiuntur, cum dicunt: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Hoc ergo iudicibus placuit, quemadmodum ipse ¹ diceret asseveravit Pelagius, non quemadmodum objiciebatur dixisse Cœlestius. Nunc ea quæ restant pertractemus.

CAPUT IX².

DE ALIA PROPOSITIONE OBJECTA PELAGIO, QUOD ECCLESIA HIC SIT SINE MACULA, ET RUGA.

Objectum est Pelagio, quod diceret Ecclesiam hic esse sine macula et ruga; unde etiam Donatistæ diuturnum nobiscum habuerunt in nostra collatione conflictum, sed illos de permissione malorum hominum, tanquam palea cum frumentis, propter aræ similitudinem, potius urgebamus. Qua similitudine etiam istis respondere possumus, nisi Ecclesiam in solis bonis vellent fortasse intelligi, quos nullum omnino asserunt habere peccatum, ut possit Ecclesia hic esse sine macula et ruga. Quod si ita est, eadem repeto quæ paulo antea memoravi: quomodo sunt membra Ecclesiæ de quibus verax clamat humilitas: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est?* vel quomodo id quod eum ³ Dominus docuit, orabit Ecclesia: *Dimitte nobis debita nostra*, si in hoc sæculo est Ecclesia sine macula et ruga? Postremo ipsi de seipsis interrogandi sunt,

NOTE SUAREZ.

¹ Melius *se dicere*.² Hic incipiebat cap. 12.³ Forte *eam*.⁴ Forte *perducatur*.

utrum necne fateantur aliqua se habere peccata. Quod si negabunt, dicendum est eis quod seipsos decipiant, et veritas in eis non sit. Si autem peccatum se habere fatentur, quid aliud quam de ruga vel macula fatebuntur? Non sunt ergo isti Ecclesiæ membra, quia illa est sine macula et ruga, hi autem cum macula et ruga.

Sed ad hoc objectum vigilantibus circumspicione respondit, quam sine dubio Catholici iudices approbaverunt. Dictum est, inquit, a nobis scilicet ita, quoniam lavaero ab omni macula et ruga purgatur Ecclesia, quam velit ita Dominus permanere. Ad quod Synodus dixit: Hoc et nobis placet. Quis enim nostrum negat omnium in baptismo peccata dimitti, et omnes fideles sine macula et ruga de lavaero regenerationis ascendere? Aut cui Christiano catholico non placet, quod et Domino placet, idque futurum est, ut Ecclesia permaneat sine macula et ruga? Quandoquidem id nunc agitur Dei misericordia et veritate, ut ad illam perfectionem, ubi sine macula et ruga in æternum mansura est, Sancta Ecclesia perduceret ⁴? Sed inter lavacrum ubi omnes præteritæ maculæ rugæque tolluntur, et regnum ubi sine macula et ruga perpetuo manebit Ecclesia, tempus hoc medium est orationis, ubi necesse est dicat: *Dimitte nobis debita nostra*. Propter hoc objectum, eos dicere hic esse Ecclesiam sine macula et ruga; utrum per hanc sententiam auderent prohibere orationem, qua diebus et noctibus veniam peccatorum jam baptizata sibi poscit Ecclesia. De qua ⁵ medio tempore inter remissionem peccatorum, quæ fit in lavaero, et permansionem sine peccatis, quæ futura est in regno, cum Pelagio nihil est actum, nihil ab Episcopis pronuntiatum, sed tantum hoc, quod breviter significandum putavit, non se ita dixisse, ut videbatur objectum. Cum hoc ⁶ (ait) dictum est vobis, sed ita, quid voluit videri, nisi non ita, quemadmodum dixisse, ab his qui objecerant, credebatur. Quid tamen secuti sunt ⁷ iudices, ut dicerent sibi hoc placere, id est baptismum, quo abluitur a peccatis, et regnum, ubi permanebit sine peccatis sancta, quæ nunc mundatur, Ecclesia, satis, quantum existimo, apparet.

⁵ Forte *quo*.⁶ Alias *cum enim ait, dictum est a nobis, scilicet, ita*.⁷ Alias *sint*.

CAPUT X¹.

DE QUADAM OBJECTIONE FACTA PELAGIO EX LIBRO QUODAM COELESTII.

Deinde objecta sunt de libro Coelestii, quid in unoquoque capitulo contineat magis secundum sensum quam secundum verba, quæ quidem ille latius exequitur², sed tunc subjicere omnia, quæ³ libellum adversus Pelagium dederunt, se non potuisse dixerunt. Ergo in primo capitulo libri Coelestii hoc scriptum esse posuerunt, quoniam plus facimus, quam in lege et Evangelio jussum est. Ad quod Pelagius respondit: Hoc quasi nostrum posuerunt: dictum est vero a nobis secundum Apostolum de Virginitate, de qua Paulus dixit: *Præceptum Domini non habeo*. Synodus dixit: Hoc et Ecclesia recipit.

Legi ego quo sensu id Coelestius in libro suo posuerit, non⁴ tamen eum suum esse negat. Dixit enim hoc, quo videlicet persuaderet, tantam⁵ nos habere per naturam liberi arbitrii non peccandi possibilitatem, ut plus etiam quam præceptum est faciamus; quoniam perpetua servatur a plerisque virginitas, quæ præcepta non est, cum ad non peccandum præcepta implere sufficiat. Quod autem a Pelagio responsum est, ut approbarent iudices, non sic acceperunt, tanquam omnia legis et Evangelii præcepta custodiant, qui virginitatem, quæ præcepta non est, insuper servant, sed ad hoc tantum, quod plus est virginitas, quæ non est præcepta, quam conjugalis pudicitia, quæ præcepta est: custodire istam quam illam utique plus est, cum tamen neutrum eorum habeatur sine gratia Dei. Quandoquidem Apostolus de hac re loquens, ait: *Volo autem omnes homines esse, sicut meipsum, sed unusquisque proprium donum habet a Deo, alius sic, alius autem sic*; et ipsi Domino cum dixissent discipuli: *Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere*, vel quod latine melius dicitur, *non expedit ducere*: Non (inquit) omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est. Hoc ergo Episcopi Ecclesiam recipere pronuntiarunt, quod plus sit virginitas perseverans, quæ præcepta non est, quam

nuptiarum castitas, quæ præcepta est. Quo autem sensu illud Pelagius sive Coelestius dixerit⁶, iudices nescierunt.

CAPUT XI⁷.

DE ALIIS CAPITALIBUS OBJECTIONIBUS EX LIBRO COELESTII EXCERPTIS.

Hinc jam objiciuntur Pelagio alia Coelestii capitula capitalia, et sine dubitatione damnanda, quæ nisi anathematizasset, cum his sine dubio damnaretur. In tertio capitulo scripsisse Coelestium, gratiam Dei, et adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege, ac doctrina. Et iterum Dei gratiam secundum merita nostra dari, quia si peccatoribus illam det, videtur esse iniquus. Et his verbis intulisset⁸, propterea et ipsa gratia in mea voluntate posita est, sive dignus fierem, sive indignus. Si enim per gratiam omnia facimus, quando vincimur a peccato, non nos vincimur, sed Dei gratia, quæ voluit nos adjuvare omnimodo, et non potuit. Et iterum ait: Si gratia Dei est quando vincimus peccata; ergo ipse est in culpa, quando a peccato vincimur, quia omnino custodire nos aut non potuit, aut noluit.

Ad hæc ita Pelagius respondit: Hæc utrum Coelestii sint, ipsi viderint, qui dicunt ea Coelestii esse; ego vero nunquam sic tenui, sed anathematizo qui sic tenet. Synodus dixit: Recipit te sancta Synodus, ita verba reprobamur et condemnantem.

De his certe omnibus, et Pelagii eadem anathematizantis manifesta responsio est, et Episcoporum ista damnantium absolutissima judicatio. Utrum ea Pelagius, an Coelestius, an uterque, an neuter illorum, an alii, sive cum ipsis, sive sub nomine illorum senserunt, sive adhuc sentiant, sit dubium, vel occultum, satis tamen hoc iudicio declaratum est, esse damnatum, et Pelagium simul fuisse damnandum, nisi hoc etiam ipse damnaret. Nunc certe post hoc iudicium, quando contra hujusmodi sententias disputamus, adversus damnatam hæresim disputamus.

Dicam etiam aliquid latius. Superius metuebam, cum diceret Pelagius, adjuvante gratia Dei, posse esse hominem sine peccato, ne

NOTE SUAREZ.

¹ Hic incipiebat cap. 13.² Alias exequitur.³ Edit. Paris. legit qui. (Not. Edit.)⁴ Alias, si tamen eum suum esse non negat.⁵ Alias tantum.⁶ Alias dixerunt.⁷ Hic incipiebat cap. 14.⁸ Alias intulisse.

forte eandem gratiam possibilitatem diceret esse naturæ a DEO conditæ cum libero arbitrio, sicut in libro est, quem tanquam ejus accepi, cui respondi, et eo modo nescientes iudices falleret. Nunc vero¹ anathematizat eos qui gratiam DEI, et adjutorium, non ad singulos actus dicunt dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina; satis evidenter apparet, eam illum dicere gratiam, quæ in CHRISTI Ecclesia prædicatur, quæ subministratione Sancti Spiritus datur, ut ad nostros actus singulos adjuvemur: unde et oramus semper adjutorium opportunum, ne inferamur in tentationem. Nec illud metuo, ne forte ubi dixit non posse esse sine peccato, nisi qui scientiam legis habuit, atque id ita exposuit, ut ad non peccandum in legis scientia poneret adjutorium, eandem legis scientiam DEI gratiam velit intelligi. Ecce anathematizat qui hoc sentiunt, ecce nec naturam liberi arbitrii, nec legem, atque doctrinam vult intelligi gratiam, qua per actus singulos adjuvamus. Quid ergo restat, nisi ut eam intelligat, quam dicit Apostolus subministratione Spiritus Sancti dari? de qua dicit Dominus: *Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini, non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*. Nec illud metuendum est ne forte, ubi ait omnes voluntate propria regi, idque exposuit ideo se dixisse, propter liberum arbitrium, cui DOMINUS adjutor est eligenti bona, etiam hic per naturam liberi arbitrii, et per doctrinam legis adjutorem dixit. Cum enim recte anathematizaverit eos qui dicunt gratiam DEI, et adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege ac doctrina, profecto Dei gratia vel adjutorium ad singulos actus datur, excepto libero arbitrio, et lege atque doctrina; ac per hoc singulos actus a Deo regimur, quando recte agimus; nec frustra orantes dicimus: *Itinera mea dirige secundum verbum tuum, ne dominetur in me omnis iniquitas*.

Sed quod ita² sequitur, me rursus sollicitat. Cum enim de quinto capitulo libri Coelestii huic fuisset objectum, quod affirmant, unumquemque hominem omnes virtutes posse habere et gratias, et auferant diversitatem gratiarum, quam Apostolus docet, Pelagius res-

pondit: Dictum est a nobis, sed maligne et imperite reprehenderant; non enim auferimus gratiarum diversitatem, sed dicimus donare DEUM ei, qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, sicut Paulo Apostolo donavit. Ad hoc Synodus dixit: Consequenter et ecclesiastico sensu et ipse sensisti de dono gratiarum, quæ in Sancto Apostolo continentur. Hic dicit aliquis: Quid ergo sollicitat? An tu negabas³ omnes virtutes et gratias fuisse in Apostolo? Ego vero, si illæ accipiuntur omnes, quas uno quodam ipse Apostolus commemoravit loco, quas et Episcopos intellexisse arbitror, ut hæc approbarent, et pronuntiarent sensu ecclesiastico dictum, non eas⁴ dubito habuisse Apostolum Paulum. Ait enim: *Et quosdam quidem posuit DEUS in Ecclesia, primo Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, deinde virtutes, deinde donationes sanitatum, adjutoria, gubernationes, genera linguarum*. Quid ergo? dicemus quod hæc omnia non habuit Apostolus Paulus? Quis hoc audeat dicere? Nam, eo ipso quod Apostolus erat, habebat utique Apostolatam. Sed habebat et prophetiam. An non prophetia ejus est? *Spiritus enim manifeste dicit, quia in novissimis temporibus recedent quidam a fide, intendentes spiritibus seductoribus, doctrinis dæmoniorum*. Præterea⁵ erat et Doctor gentium in fide et veritate; et operabatur virtutes et sanitates: nam mordentem viperam manu excussit illæsa, et paralyticus ad verbum ejus, restituta continuo salute, surrexit. Adjutoria, quæ dicat, obscurum est, quoniam vis hujus verbi late patet. Quis tamen huic et istam gratiam defuisse dicat, per cujus laborem salutem hominum sic constat adjutam? Quid vero ejus gubernatione præclarius est? Quando et per eum Dominus tunc tot Ecclesias gubernavit, et per ejus Epistolas nunc gubernat? Jam genera linguarum, quæ illi deesse potuerunt, cum ipse dicat, *Gratias Deo, quod omnium vestrum linguas loquor*? Quia ergo istorum omnium nihil Apostolo defuisse credendum est, propterea responsionem Pelagii, omnes gratias ei donatas esse dicentis iudices approbaverunt.

Sed sunt et aliæ gratiæ quæ hic commemoratæ non sunt. Neque enim, quamvis esset Apostolus Paulus multum excellens membrum

NOTE SUAREZ.

¹ Forte anathematizans.² Alias ista.³ Alias negabis.⁴ Alias eos.⁵ Alias nempe.

corporis CHRISTI, nullas plures et ampliores gratias accepit¹ ipsum totius corporis caput, sive in carne, sive in anima hominis, quam creaturam suam Verbum Dei in unitate personæ suæ, et nostrum caput esset, et corpus ejus essemus, assumpsit. Et revera esse possent in singulis omnia, frustra de membris corporis nostri ad hanc rem data similitudo videretur. Sunt enim quædam communia omnibus membris, sicut sanitas, sicut vita. Sunt autem alia etiam in singulis propria, unde nec auris sentit colores, nec oculus voces, propter quod dicitur: *Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus?* Quod quidem non ita dicitur, tanquam impossibile Deo sit, et auribus præstare sensum videndi, oculis audiendi. Quid tamen faciat in Christi corpore, quod est Ecclesia, et quam diversitatem Ecclesiarum, velut per membra diversa, ut essent dona etiam singulis propria, significaverit Apostolus, incertum² est. Quapropter, et qua causa hi³ qui illud objecerunt, auferri noluerunt distantiam gratiarum, et qua causa Episcopi, propter Paulum Apostolum, in quo dona omnia, quæ loco uno commemoravit, agnoscimus, id quod respondit Pelagius potuerunt approbare, jam clarum est. Quid est ergo, unde me de hoc capitulo sollicitum factum esse prædixi? hoc videlicet, quod ait Pelagius, donare Deum ei qui fuerit dignus accipere omnes gratias, sicut Paulo Apostolo donavit. Nihil essem de hac ejus responsione sollicitus, nisi quod attinet ad hanc causam, ejus maxime cura gerenda est, ne scilicet, gratia Dei, nobis tacentibus et tantum malum dissimulantibus, oppugnetur.

Cur ergo non ait donare Deum, cui voluerit, sed ait donare Deum ei qui fuerit dignus accipere omnes gratias? non potui⁴ cum legerem, non esse suspectus. Ipsum quippe gratiæ nomen, et ejus nominis intellectus aufertur, si non gratis datur, sed eam, qui dignus est, accipit. An forte quis dicit Apostolo me facere injuriam, quia eum gratia dignum fuisse non dico, imo tunc facio et illi injuriam, et mihi pœnam, si quod ipse dicit, non credo. An ille gratiam non ita definivit, ut eam sic gratis appellatam, quo daretur, ostenderet? Nempe

ipse dixit: *Si autem gratia, jam non ex operibus, aliouin gratia jam non est gratia.* Unde ita dicit: *Ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Quisquis ergo dignus est; debitum est ei; si autem debitum est, gratia non est; gratia quippe donatur, debitum redditur; gratia ergo donatur indignis, ut reddatur debitum dignis; ipse autem facit, ut habeant quæcumque redditurus est dignis, qui ea quæ non habebant, donavit indignis.

Hoc forte dicit: Ego non ex operibus, sed ex fide dixi Apostolum dignum fuisse cui tantæ illæ gratiæ donarentur. Non enim opera quæ bona ante non habuit, sed tamen fides ejus hoc meruit. Quid enim? putamus quod fides non⁵ operaretur? imo ipsa veraciter operatur, quæ per dilectionem operatur. Quantumlibet autem opera infidelium prædicentur, ejusdem Apostoli sententiam veram novimus, et invictam: *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Ideo vero ipse dicit, non ex operibus, sed ex fide nobis justitiam deputari; cum potius fides per dilectionem operetur, ne quisquam existimet ad ipsam fidem meritis operum perveniri, cum ipsa sit initium unde bona opera incipiant, quoniam, ut dictum est, quod ex ipsa non est, peccatum est. Hinc et Ecclesiæ dicitur in Cantico canticorum⁶: *Venies, et transies ab initio fidei.* Quapropter, quamvis bene operandi gratiam fides impetret, ipsam certe fidem ut haberemus⁷, nulla fide meruimus, sed in ea nobis danda, in qua Dominum sequeremur, misericordia ejus prævenit nos. An ipsam nobis nos dedimus, et ipsi nos ipsos fideles fecimus? Prorsus etiam hic clamabo, *Ipse fecit nos, et non ipsi nos.* Nihil⁸ vero aliud Apostoli illa doctrina commendat, ubi ait: *Dico autem per gratiam Dei, quæ data est mihi, omnibus qui sunt in vobis, non plus sapere quam oportet, sed sapere ad temperantiam, sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei.* Hinc est quippe et illud: *Quid enim habes quod non accepisti, quando et hoc accepimus, unde incipit quidquid in nostris actibus habemus boni.*

Quid est ergo quod idem dicit Apostolus: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de cætero superest mihi corona*

NOTE SUAREZ.

¹ Forte legendum *quam ipsum*, etc.² Alias *certum*.³ Alias *his*.⁴ Alias *potuit*.⁵ Alias *operetur*.⁶ Alias *veniens et transiens ab initio fidei*.

Non tamen satis apparet, quem Canticorum locum allegare voluerit Augustinus.

⁷ Alias *habemus*.⁸ Alias *nisi*.

justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illo die justus iudex. An hæc non redduntur dignis, sed donantur indignis? Hoc qui dicit, parum considerat coronam reddere non potuisse digno, nisi gratia data esset indigno. Ait enim: *Bonum certamen certavi.* Sed idem ipse ait: *Gratias Deo, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum.* Ait: *Cursum consummavi.* Sed idem ipse ait: *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Ait: *Fidem servavi.* Sed ipse idem ait: *Scio enim cui credidi, et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem;* id est, commendatum meum. Nam codices nonnulli non habent *depositum*, sed, quod est planius, *commendatum*. Quid autem commendamus Deo, nisi quod oramus ut servet, in quibus et ipsa¹ est fides nostra. Nam quid aliud Apostolo Petro Dominus commendavit, orando? Unde illi ait: *Ego rogavi pro te, Petre, ne deficiat fides tua;* nisi ut ejus Deus servet fidem, ne tentationi cedendo deficeret. Quocirca, o beate Paule, magnæ gratiæ prædicator, dicam, neque timeam (quis enim mihi minime succensebit ista dicenti, quam tu, qui dicenda dixisti, et docenda docuisti) dicam, inquam, neque timeam, redditur quidem meritis tuis corona sua, sed Dei dona sunt merita tua. Redditur ergo debitum præmium Apostolo digno, sed ipsum² Apostolum indebitum gratia donavit indigno. An hoc me dixisse pœnitebit? Absit: ejus enim testimonio ab hac invidia defensabor, neque me quisquam vocabit audacem, nisi qui fuerit ausus ipsum vocare mendacem. Ipse clamat, ipse testatur, ipse, ut in se dona Dei commendat, neque in seipso, sed in Domino gloriatur.

Non solum nulla se habuisse dicit merita bona, ut Apostolus fieret, sed etiam mala merita sua dicit, ut Dei gratiam manifestet, et prædicet: *Non sum* (inquit) *idoneus vocari Apostolus.* Quod quid est aliud quam, non sum dignus? Nam hoc plerique codices Latini habent. Hoc est nempe quod quærimus, nempe isto munere Apostolatus illæ omnes gratiæ continentur. Non enim³ decebat aut oportebat Apostolum non habere prophetiam, aut non esse doctorem, aut non clarescere virtutibus donationibusque sanitatum, aut adjutoria non præbere, aut Ecclesias non gubernare, aut linguarum generibus non excellere. Omnia hæc

NOTE SUAREZ.

¹ Alias *ipsis*.² Locus obscurus. Forte legendum: *Meritum* vel *Apostolo*.³ Alias *dicebat*.

unum nomen Apostolatus amplectitur; ipsum igitur consulamus, ipsum potius audiamus. Dicamus ei: Sancte Paule Apostole, Pelagius monachus dignum te dicit fuisse, qui acciperes omnes gratias Apostolatus tui; tu ipse quid dicis? *Non sum*, inquit, *dignus vocari Apostolus.* Itaque, ut deferam honorem Paulo, Pelagio magis de Paulo credere audebo, quam Paulo? Non faciam; me namque potius onerabo, quam illum honorabo, si fecero.

Audiamus etiam cur non sit dignus vocari Apostolus: *Quia persecutus sum*, inquit, *Ecclesiam Dei.* Si sensum sequeremur, quis non istum a Christo damnandum censeret, potius quam vocandum? Quis ita diligit prædicatorem, ut non detestetur persecutorem? Optime ergo ipse, atque veraciter: *Non sum*, inquit, *dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Faciens igitur tantum mali, unde meruisti tantum boni? Audiant respondentem omnes gentes: *Sed gratia Dei sum id quod sum.* Numquid aliter est gratia commendata, nisi quia est indigno data? *Et gratia ejus*, inquit, *in me vacua non fuit.* Hoc etiam aliis præcipit, ut etiam arbitrium voluntatis ostendat, ubi ait: *Præcipientes autem et rogamus, ne in vacuum gratiam Dei suscipiatis.* Unde autem probat quod gratia ejus in eo vacua non fuit, nisi ex eo quod sequitur: *Sed plus omnibus illi laboravi?* Proinde non laboravit ut gratiam acciperet, sed accepit ut laboraret: atque ita, unde ad accipienda debita præmia fieret dignus, gratiam gratis accepit indignus. Nec ipsum sane laborem sibi ausus est arrogare. Cum enim dixisset: *Plus omnibus illis laboravi*, continuo subjecit: *Non ego, sed gratia Dei mecum.* O magnum gratiæ prædicatorem, confessorem, prædicatorem. Quid est hoc: Plus laboravi, non ego? Ubi sese extulit aliquantum voluntas, ibi continuo vigilavit pietas, et tremuit humilitas, quia se agnovit infirmitas.

CAPUT XII.

REDARGUITUR PELAGIUS EX COMMENTARIIS EJUS IN PAULUM.

Merito (quod gesta indicant) etiam hoc usus est testimonio sanctus Joannes, Hierosolymitanæ Antistes Ecclesiæ, sicut interrogatus, apud illum ante judicium gesta fuerint, Coepis-

copis nostris, qui simul in illo iudicio præsident, ipse narravit. Ait enim tunc quibusdam susurrantibus, et dicentibus quod sine gratia Dei diceret Pelagius posse hoc perfici, ¹ id est, quod superius dixerat, esse posse hominem sine peccato: culpam, inquit, super hoc etiam intuli, quia et Apostolus Paulus multum laborans, sed non secundum suam virtutem sed secundum gratiam Dei dixit: *Amplius illius omnibus laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum*; et iterum: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*. Et illud: *Nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui aedificant eam*. Et alia multa similia diximus, inquit, de Scripturis Sanctis. Illis autem non suscipientibus quæ dicebantur a nobis de Sanctis Scripturis, sed adhuc susurrantibus, dixit Pelagius: Et ego sic credo; anathema sit, qui dicit absque adjutorio Dei posse hominem ad profectum omnium venire virtutum.

² Hæc narravit Episcopus Joannes audiente Pelagio, qui posset honorifice dicere: Fallitur Sanctitas Tua, non bene meministi, non dixi ad hæc testimonia, quæ de Scripturis commemorasti: Ego sic credo; quoniam non ea sic intelligo, quod gratia Dei sic laboret cum homine, ut quod non peccat, non volentis, neque currentis, sed miserentis sit Dei.

³ Sunt enim quædam expositiones Epistolæ Pauli, quæ scribitur ad Romanos, quæ ipsius Pelagii dicuntur, ubi hoc quod scriptum est: *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*, non ex persona Pauli asserit dictum, sed eum voce interrogantis, et redarguentis usum fuisse, cum hoc diceret, tanquam hoc dici utique non deberet. Non ergo, cum Episcopus Joannes plane istam sententiam Apostoli cognovit, eamque ideo commemoravit, ne Pelagius sine Dei gratia non peccare quemquam putaret: et dixit, respondisse Pelagium: Et ego sic credo; neque cum hoc præsens audiret, respondit: Non sic credo; oportet, ut illam expositionem perversam, ubi hoc non⁴ sensisse Apostolum, sed potius redarguisse intelligi voluit, ut suam neget, aut corrigere, atque emendare non dubitet.

Nam quidquid dixit Episcopus Joannes de

absentibus fratribus nostris, sive Coepiscopis Herote⁵ ac Lazaro, sive de presbytero Orosio, sive de aliis, quorum⁶ ibi non sunt nomina expressa, credo, quod intelligat ad eorum præiudicium non valere. Si enim præsentes essent, possent eum fortasse (absit ut ita dicam) convincere de mendacio, sed commemorare quid forte fuisset oblitus, aut in quo eum fefellerit Latinus interpres, et si non studio mentiendi, certe alienæ linguæ minus intellectæ nonnulla difficultate. Præsertim quia non⁷ in gestis agebatur, quæ, improbi ne mentiantur, boni autem ne aliquid obliviscantur, utiliter instituta sunt. Si quis autem memoratis fratribus nostris ex hoc aliquid quæstionis intulerit, eosque ad iudicium Episcopale revocaverit, sibi ut poterunt, adierunt: nobis hic laborare quid opus est, quando ne ipsi quidem iudices, post Coepiscopi nostri narrationem, aliquid inde pronuntiare voluerunt?

Cum ergo Pelagius præsens ad illa testimonia Scripturarum dixisse, se ita credere, tacitus agnoverit; ⁸ quominus illud Apostoli testimonium paulo superius recolens, et inveniens eum dixisse: *Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei, sed gratia Dei sum id quod sum*; non vidit, non se dicere debuisse, cum ageretur de abundantia gratiarum, quas idem accepit⁹ Apostolus, dignum fuisse qui acciperet, cum ipse se non solum dixerit, sed et aliam causam reddens, probarit indignum, et eo ipso gratiam vere gratiam commendaverit? Sed si forte illud jamdudum a sancto Joanne narratum cogitare vel meminisse non potuit, recentissimam suam responsionem respiceret, et quæ paulo antea de Cœlestio sibi objecta anathematizaverit, adverteret. Nempe enim inter illa est quod objectum est, dixisse Cœlestium, Dei gratiam secundum merita nostra dari. Si ergo veraciter hoc Pelagius anathematizavit, quid est quod dicit gratias omnes Apostolo secundum merita datas? An aliud est dignum esse accipere, aliud secundum meritum accipere, et potest aliqua subtilitate disputationis ostendere dignum esse aliquem, sed non mereri?

Verumtamen Cœlestius, vel quis alius, cuius omnes superiores anathematizavit senten-

NOTÆ SUAREZ.

¹ Alias *idem*.

² Hic incipiebat cap. 15.

³ Hic incipiebat cap. 16.

⁴ Alias *fuisse*.

⁵ Alias *Herote, Herode, Averothe*.

⁶ In Epist. Concilii Carthag. ad Innoc.

⁷ Fortasse legendum: *Hæc in gestis agebantur*, alias locus est obscurus.

⁸ Edit. Paris. legit *quomodo*. (Not. Edit.)

⁹ Alias *apostolum*.

tias, nec de hoc verbo eum nebulas ostendere¹, atque in eis latere permittit. Urget enim, et dicit: Et ipsa gratia in mea voluntate posita est, sive dignus fuerim, sive indignus. Si ergo hoc recte a Pelagio veraciterque damnatum est, ubi dicitur Dei gratiam, secundum merita, et dignis dari, quo corde cogitavit, quove ore protulit, quod ait: Dicimus donare Dominum ei qui fuerit dignus accipere omnes gratias? Quis non, ista si diligenter adverterit, fiat de illius responsione vel defensione sollicitus?

Cur ergo, ait aliquis, hoc iudices approbaverunt? Fateor, idem jam ipse ambigo. Sed nimirum, aut breve dictum eorum audientiam aut intentionem facile subterfugit, aut aliquo modo id recte posse accipi existimantes, cuius de hac re confessiones liquidas sibi habere videbantur, pene de uno verbo nihil ei controversiam commovendam² putarunt. Quod et nobis forsitan contigisset, si cum eis in illo iudicio sedissemus: si enim pro eo quod positum est *dignus*, positum esset prædestinatus, vel aliquid ejusmodi, nihil certe scrupuli tangeret atque angeret animum: et tamen si dicitur eum, qui per electionem gratiæ justificatur, nullis quidem præcedentibus meritis bonis, sed destinatione dignum vocari, sicut electus vocatur, utrum vel certe, vel minima offensione intelligentiæ, dici possit, difficile iudicatur. Nam quantum ad me attinet, ab hoc verbo facile transirem, nisi me liber ille, cui respondit, ubi omnino nullam dicit Dei gratiam, nisi naturam nostram cum libero arbitrio, de ipsius Pelagii sensu sollicitum redderet, ne forte hoc verbum non de negligentia locutionis, sed de diligentia dogmatis curarit³ miscere. Jam ea quæ restant novissima ita iudices commoverunt, ut ante responsionem Pelagii damnanda censerent.

CAPUT XIII.

DE ALIIS OBJECTIONIBUS FACTIS PELAGIO EX LIBRIS CŒLESTII.

Nam in sexto capitulo Cœlestii libri positum objectum est, filios Dei non posse vocari, nisi omnimodo absque peccato fuerint effecti: unde secundum ipsum dictum est, neque Apostolum Paulum esse filium Dei, qui dixit: *Non*

quod jam acceperim, aut quod jam perfectus sim. In septimo capitulo oblivionem et ignorantiam non subjacere peccato, quoniam non secundum voluntatem eveniunt, sed secundum necessitatem, cum David dicat: *Delicta juventutis meæ ne memineris, et ignorantiam meam*; et cum in lege sacrificia pro ignorantia sicut pro peccato offeruntur. In decimo capitulo, non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet unusquisque aut facere aliquid, aut non facere. In duodecimo capitulo, victoriam nostram non ex Dei esse adjutorio, sed ex libero arbitrio, quod inferius⁴ dictum est his verbis: *Nostra est victoria, quoniam propria voluntate arma suscipimus, sicut e contrario nostrum est, quando vincimur, quoniam armari propria voluntate contempsimus*.

Et de Apostolo Petro posuit testimonium, divinæ nos esse consortes naturæ, et syllogismum facere dicitur, quoniam, si anima non potest esse sine peccato, ergo et Deus subjacet peccato, cuius pars, hoc est anima, peccato obnoxia est.

In tertio decimo capitulo dicit: Quoniam pœnitentibus venia non datur secundum gratiam et misericordiam Dei, sed secundum merita et laborem eorum, per pœnitentiam digni fuerint misericordia.

His recitatis, Synodus dixit: Quid ad hæc, quæ lecta sunt capitula, dicit præsens Pelagius monachus? Hoc enim reprobatur sancta Synodus, et sancta Dei Catholica Ecclesia. Pelagius respondit: Iterum dico, quia hæc et secundum ipsorum testimonium non sunt mea; pro quibus, ut dixi, satisfactionem non debeo; quæ vero mea esse confessus sum, hæc recte esse affirmo: quæ autem dixi non esse mea, secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobato, anathema dicens omni contravenienti sanctæ Catholice Ecclesiæ doctrinis. Ego enim in unius substantiæ Trinitatem credo, et omnia secundum doctrinam sanctæ Catholice Ecclesiæ; si quis vero aliena ab hac sapit, anathema sit.

Synodus dixit: Nunc quoniam satisfactum est nobis persecutionibus præsentis Pelagii monachi, qui quidem piis doctrinis consentit, contraria vero Ecclesiæ fidei reprobatur et anathematizatur, communionis Ecclesiæ eum esse catholicæ confitemur.

NOTÆ SUAREZ.

¹ Alias *obtendere*.

² Alias *evomendum*.

³ Alias *inserere*.

⁴ Alias *inferre dictus*.